

Platelių krašto muzikinio folkloro pateikėjai

PARENGĖ LORETA SUNGAILIENĖ

Pateikėja Stanislava Šoblinskaitė. Fotoreprodukcija iš Žemaitijos nacionalinio parko archyvo

STANISLAVA ŠOBLINSKAITĖ

Gimė 1895 m. Plateliuose grafo Šuazelio kumečių šeimoje. Visą amžių ji gyveno savo gimtinėje, jos šeimai priklausiusioje trobelėje, daug ir sunkiai dirbo dvaro, patyrė nemažai vargų ir skriaudų. Kad ir koks nelengvas buvo tas jos gyvenimas, visą laiką ją lydėjo dainos. „Dainėles ir mona omžini draugā!“ – ne kartą pateikėja yra sakiusi ją lankiusiems karštotyrininkams, tautosakos rinkėjams.

Dainos – visas S. Šoblinskaitės kūrybinis kraitis, atsineštas iš vaikystės ir jaunystės. „Dainūm tūm daug nu mamalės išmuokau. Mamalė mona gera balsa bova – ėjė vėsor dainioudama, ė puo budinės ėjė gėiduodama. Daug ė tetelis muokiejė...“ Nemažai buvo dainuota su geriausia drauge Elena Zubiene-Lukauskaite, kuriai Staselė pritarėdavusi.

S. Šoblinskaitė savo apylinkėse buvo plačiai žinoma dainininkė, pasakotoja. Jos pasakojimuose atgyja ir jos pačios gyvenimo istorija, ir Platelių praeitis – su darbais ir dainomis, su žandarais ir grafais, su dviem karais ir pokariu. Jos atliekamose dainose išryškėja žemaičiams būdinga pasaulėžiūra, išmintis ir santūrumas. Dainuodama Staselė įsijaučia į tekstą, neretai, vos paėmusi dainą, ją dar ir pakomentuoja – kartais daly-

kiškai ramiai, kartais emocionaliau. „Ton dainė („Oi klevi, kleveli“) dainiava par veselė, par tus parietku pīragus jaunėisėms, ka jaunuoji ta turietom kou atsispėrtė“. Vos spėjusi baigti linguotinę ringuotinę „Serbėntelė ar ne ougelė“ (mylimiausią savo dainą), tiesiog pratrūks-ta: „A Jezus Marie! Ka aš ton dainė dainiouro, monėi vėsė tēi dvara darbā akīsė ruoduos. Ont Koniga opės tūs laukūs ka liobam dainioutė, ontruo posie ježera, Pluokštinie, vėsė gėrdiejė vėin dainė tou – vėsas dainės, ne tik ton vėina!“

S. Šoblinskaitė vienintelė taip gražiai mokėjo išringuoti seną Platelių krašto dainą „Ak platos platos Plateliū valsčėlios“. Šią ir kitas dainas ji atlieka stipriu, lygiu žemoku balsu, tiksliai intonuodama melodiją ir savitai artikuliuodama tarmišką dainos tekstą. Magnetinėms juostoms su įrašytomis S. Šoblinskaitės dainomis bene labiausiai pakenkė laikas. Tačiau ir tam tikri techniniai trikdžiai, kurių nebuvo įmanoma panaikinti, nepakenkiant pačiai dainai, nesumenkina dainuojamosios tautosakos ir dainininkės atlikimo stiliškos ypatumų.

Į garso publikaciją įtraukta nedidelė dalis pateiktos dainuojamojo ir pasakojamojo folkloro. Tai žemaičių dounininkų pamėgtos ir ne tik Platelių krašte dainuotos „dainų dainės“, tarp kurių yra „Vėsė bajuorā“, „Tomsiuojė naktelė“, „Aušt aušrelė šonkė“, „Ak eisio eisio“, o greta jų – retesnės dainos, daugelio kitų pateikėjų primirštos arba jau nebedainuotos: „Oi platos platos“, „Serbėntelė“ ir monofoninės struktūros „Eisio į gėrelė“.